

**Oponentský posudek diplomové práce Terezy Dukátové
„Postavení seniora v rodině“
Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Praha 2011.**

Autorka ve své práci originálně zpracovává problematiku postavení seniorů v rodině. Na diplomové práci oceňuji už samotnou volbu tématu, které reprezentuje často opomíjenou a neatraktivní klientelu.

V teoretické části práce vychází autorka z bohatého přehledu literárních zdrojů. Text je zde rozdělen do pěti ucelených tématických částí. První kapitola představuje kvalitu života (její vymezení, zkoumání, historie a zejména vztah k rodině a seniorskému období života). V další části se autorka zabývá problematikou stáří jako takového, s přihlédnutím k současné společnosti a k biologickým, psychologickým i sociálním aspektům tohoto vývojového období. Následující oddíl textu se zaměřuje na specifickou situaci seniorů v ČR – od deskripce až po vnímání stáří a případnou diskriminaci seniorů. Čtvrtá část je pak celá věnována rodině ve vztahu k seniorům. Závěr této části diplomové práce pak tvoří problematika péče o seniory (principy péče, preference, pobytová zařízení a možnost rezidenčních služeb).

Autorka svá východiska formuluje stručně, ale přehledně. Škoda, že se při popisování situace současných českých seniorů nebo v kapitole pojednávající o diskriminaci nedostává novějších poznatků než z výzkumu 2004. Postrádám tak reflexi pracovní diskriminace seniorů v důsledku ekonomické krize i úpravy pravidel pro odchod do důchodu (viz např. vlna předčasných odchodů do důchodu v r. 2011). Chybí i reflexe změny průměrné délky života (dle demografických údajů z posledních let její pokles). Rovněž nebyly zmíněny internetové aktivity znevažující a dehonestující staré lidi (např. facebookové skupiny orientované proti důchodcům), z přehledu vypadly i – doufejme ojedinělé – případy zneužívání bezmoci seniorů v některých zařízeních (krádeže jídla zaměstnanci aj.). Na druhé straně respektuji, že v centru autorčiny pozornosti stojí zejména rodina a rodinné souvislosti období stáří.

Empirická část práce navazuje na předchozí text vymezením cíle výzkumu, který směřuje ke zjištění, jaké je vnímané postavení seniorů z rezidenčních zařízení v jejich rodině. Autorka se přitom zaměřuje zejména na vnímání nejbližší seniorovy osoby, na jeho prožívání vlastního postavení, význam rodiny a případné změny ve vztazích po umístění seniora do pobytového zařízení. Zkoumané osoby zde představuje soubor 15 lidí (s jednou výjimkou vždy ženy) ze dvou rezidenčních zařízení. (Mimochodem nejsem si jista, zda vyřazení druhého muže – viz str. 53 – odpovídá zadání kritérií na předchozí straně.) Výzkumné metody jsou z pochopitelných důvodů orientovány kvalitativně a představuje je projektivní test rodinného systému a práce s rozhovorem. Autorka poměrně detailně zpracovává získané výsledky, které ilustrují jak doplňující výroky respondentů, tak i řada příloh v závěru práce. Závěry předkládají obraz do rodiny poměrně dobře začleněného seniora. V diskusi však postrádám reflexi toho, že skupinu tvořili v podstatě výhradně seniorky (ženská role je zpravidla orientována na vztahy, často jsou zmiňovány velmi silné vztahy matka-dcera). Pokud se autorka bude tématem zabývat i v budoucnosti, ráda se přimluví za původně plánovanou reflexi rodiny seniora z druhé strany.

Celá práce je řádně doložena literaturou a velmi precizně dokumentována řadou příloh. Oceňuji i důkladnost, s níž autorka přiložila CD se záznamem rozhovorů jednotlivých respondentů (nabízí se ovšem otázka, nakolik je tím dodržena zásada anonymity). Přes

limitovaný rozsah zkoumaného vzorku i jeho specifickou skladbu, oceňuji autorčinu volbu tématu i zkoumané skupiny a rovněž pozitivně hodnotím náročnou práci s projektivní technikou a její drobné adaptace pro cílovou skupinu.

Závěrem doporučuji, aby se předložená diplomová práce stala předmětem obhajoby na katedře psychologie FF UK, navrhuji hodnocení: velmi dobře.

Praha 15.1.2012

PhDr. Iva Štětovská, Ph.D.